

מקורות לעיון במס' יבמות: פרק האשה בתרא

דף כד

מ. זילברמן

אייר תשע"ב

(קכב.) הכרה בשעת הסכנה. תנן ושוב מעשה בצלמון באחד שאמר אני איש פלוני בן איש פלוני נשכני נחש והרי אני מת והלכו ולא הכירוהו והלכו והשיאו את אשתו, ע"כ. ואיתא בגמ' והלכו ולא מצאו ודלמא שד הוה וכו' ודלמא צרה הואי תנא דבי רבי ישמעאל בשעת הסכנה כותבין ונותנין [גט] אף על פי שאין מכירין, ע"כ. ונחלקו האחרונים אי יש להקל לכתוב גיטין בלי הכרה או עדות הכרה בשעת הדחק או במקום עיגון כמו שמקילין בשעת הסכנה, ואפשר דזה אף מחלוקת ראשונים.

הנודב"י (תנינא אה"ע סי' קכג, הו"ד בפ"ת אה"ע סי' ק"כ סק"ח) בתשובה על מעשה עם חוסר הכרת בעל ממקום אחר כתב דרק אפשר להקל בצורך הכרה היכא שיש סכנת מיתה, וכמשמעות דברי רש"י בגיטין (סד: ד"ה בשעת הסכנה) שכתב, "כגון זה שמסוכן למות ואם לא עכשיו אימתי". אך בשו"ת הב"ח החדשות (סי' צ"ב, הו"ד בפ"ת סי' ק"כ ס"ק ט"ו) כתב דאף דרש"י רק פירש הדין במסוכן למות, "נראה דכל היכא דאיכא למיחש שתשב עגונה כל ימיה כשעת הסכנה דמי". והעיר מדברי רש"י בסוגיין (ד"ה בשעת הסכנה) שכתב בענין הנאמנות לעדות אשה, "והכא נמי כשעת הסכנה דמיא שאם לא תאמין לזה לא תמצא אחר ותשב עגונה". ומשמע דדין מקום עיגון שוה לדין שעת הסכנה. וכן הביא השואל בשו"ת מהרי"י ט"ץ (חדשות סי' ל"ח) שרצה להכשיר (והסכים לזה המהר"י ט"ץ שם) גט בשינוי בדבר שאינו מעכב בגט (ראה מקורות לעיון במס' יבמות דף טז) במראה שלא הי' באפשרות להשיג גט אחר מהבעל.

ועוד הביא בשו"ת הב"ח דברי הרמב"ם (פ"ב גירושין הי"ג) שכתב, "וכן מי שהיה מושלך בבור ואמר כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו לה והוא שידעו אותו ואע"פ שהעלוהו ולא הכירוהו הרי זה כשר שזה כשעת הסכנה הוא שכותבים ונותנין אע"פ שאין מכירין". והעיר דמשמע מדכתב הרמב"ם דמושלך בבור הוא "כשעת הסכנה" ולא דהוי בעצם שעת הסכנה, דאין פירוש שעת הסכנה דנוטה למות אלא דפירושו כמו שעת הסכנה דמצינו אצל נרות חנוכה (שבת כא: דמניחו על שלחנו ודיו, וכמו שמצינו עוד בגיטין סד. לענין קריעת הגט) דהיינו שעת שמד כשאינ מניחין לנו לקיים מצוות. ובכה"ג כותבין אע"פ שאין מכירין כי אין רוצים לפרסם על ידי חקירת הענין שעומדים לכתוב גט. וה"ה בכל מקום חשש עיגון כותבין אע"פ שאין מכירין. ונתכיון למה שנדפס בשיטת קדמונים וחי' הרמ"ה בגיטין (סו. ד"ה תנא), "פ"ה בשעת הסכנה שעת השמד ... דאי אתית למיחש לכולי האי איפשר דלא מיתרמי למיקם עלה דמילתא שפיר דהא שעת הסכנה היא ומיעגנא איתתא". וכן פסק העה"ש (סמ"ג) דמקילין במקום עיגון לכתוב גט בלי הכרה. ובעצם כן דברי הט"ז (ס"ק י"ב) שכתב, "ה"ה בכל גווני שא"א להכיר בהם באים לפנינו אנו מאמינים להם ומ"ה מביאים גיטין שנכתבו בארצות אחרות אף דבוודאי אין שם היכא להאשה אלא במקום דלא אפשר לא גזרו משום קנוניא".

ולענין עדות אשה בלי הכרה ראה בשו"ע אה"ע סי' י"ז ס"י ובאוצר הפוסקים שם.

הבחינה על פרק האשה רבה, מצות חליצה, האשה שלום, והאשה בתרא תתקיים לאחר חג השבועות

הבעל"ט

עיקר תוס' פרק האשה רבה

- (פז:) הולד ממזר, מכלל
- (פח.) ומה, דשתיקה, ברי לי, מידי דהוה, מתוך, אתא גברא
- (פח:) והבא
- (פט.) מ"ט, אין תורמין
- (פט:) ולא תאכל, בקומתה, משתגדיל, כיון
- (צ.) אכל, בשוגג
- (צ:) כולהו, וליגמר
- (צא:) מלכות יון, הי' במזרח, ת"ש כתב, ת"ש שינה, שם עירו
- (צב:) נותן לה
- (צג.) ר"ע, יתקדשו, קנויה לך
- (צג:) אלא, לאחר שאתגיר, עד אחד, כי תיבעי לך
- (צד.) כי תיבעי לך
- (צד:) ואע"ג, אלא

עיקר תוס' פרק מצות חליצה

- (קא.) הא קמ"ל, ואין
- (קא:) וקראו, הואיל, ש"מ, ואנא, מרענא
- (קב.) גר, לענין, גזירה, ואע"ג
- (קב:) ואי איכא, ודקתני, ואנעלך, בקב
- (קג.) בין עומד, והחולצת, והא
- (קג:) שאין, כיון, סנדל
- (קד:) הכל
- (קה.) ככה, מי כתיב
- (קה:) מי שצריך, רבא, לכתחילה
- (קו.) אין, לפיכך, ורבא

עיקר תוס' פרש האשה שלום

- (קטו.) אמר ר"ע
- (קטו.) וקאמרי, וכן הויין
- (קטז.) הכא
- (קטז:) איכא בינייהו, לא דברו, באותה שעה
- (קיז:) הא לא
- (קיח.) בת ישראל